

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗОВОЇ ПОЛІТИКИ І ПРАКТИКИ КРАЇН ЄС В УКРАЇНІ (четверта хвиля):

Що було досліджено?

Процедуру видачі віз консульськими службами двадцяти країн-членів ЄС та Шенгенської зони в Україні, а саме: Австрія, Бельгія, Греція (3 консульства у Києві, Одесі та Маріуполі), Данія, Естонія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Нідерланди, Німеччина¹, Польща (5 консульств² у Києві, Львові, Одесі, Луцьку та Харкові), Португалія, Словаччина (2 консульства в Києві та Ужгороді), Словенія, Угорщина (3 консульства в Києві, Ужгороді та Берегові), Фінляндія, Франція, Чехія (3 консульства в Києві, Донецьку та Львові), Швеція. Загалом: 31 консульська установа у дев'яти містах України, з них 20 установ – в місті Києві.

Не досліджувалися країни, які не входять до Шенгенської зони (Велика Британія, Ірландія, Румунія, Болгарія, Кіпр); не є членами ЄС (Норвегія, Швейцарія, Ісландія); країни, що не мають власних консульських установ в Україні (Мальта, Люксембург) а також малі європейські країни, що делегували свої консульські функції іншим державам (Монако, Ліхтенштейн, Андорра, Сан-Маріно, Ватикан).

Чим дана хвиля дослідження відрізняється від попередніх?

По-перше, цього разу вперше досліджена візова політика і консульська практика **всіх двадцяти країн**, що одночасно є членами ЄС та Шенгенської зони і мають консульські установи в Україні. Раніше моніторинг охоплював лише 10-12 найбільш значущих країн.

По-друге, поряд з якісними та кількісними показниками, які аналізувалися традиційно, цього року застосовано метод синтезування отриманих даних, який дав змогу узагальнити всі суттєві елементи процедури отримання віз і скласти **«профілі» консульських служб окремих країн, на основі яких складені «сертифікати консульських послуг»** із зазначенням рейтингу досліджених консульських служб (рейтингові позиції відповідно від 1 до 20, де 1 – найкращий результат, 20 – найгірший).

Як відбувалось дослідження?

У липні-серпні 2009 року, на основі двох анкет-опитувальників із залученням понад 30 інтерв'юєрів в дев'яти містах України, було проведене двохетапне інтерв'ю, у ході якого було опитано загалом 1860 осіб – відвідувачів консульських установ, які проходили процедуру отримання шенгенської візи.

Опитувались виключно особи, що самостійно проходили всю візову процедуру.

Перший компонент інтерв'ю мав на меті з'ясувати певні об'єктивні параметри: *тривалість візової процедури, її результативність, наявність черг під консульством, перелік документів, суму витрачених грошей, доступність багаторазових віз довготривалої дії.*

Другий компонент інтерв'ю мав на меті з'ясувати сприйняття заявниками деяких більш суб'єктивних (але значущих) складових візової процедури, таких як *ставлення персоналу консульств, його готовність допомогти, доступність і повнота інформації, обґрунтованість запитань та вимог до документів.*

¹ Лише консульський відділ Посольства Німеччини в Києві. Генеральне консульство у Донецьк, відкрите у 2009 році, станом на серпень 2010 року ще не розпочало видачу віз.

² Шосте консульство Польщі у Вінниці, що лише розпочало роботу у 2010 році, не охоплене дослідженням.

ЯК БУЛО СКЛАДЕНО РЕЙТИНГИ КОНСУЛЬСЬКИХ СЛУЖБ?

Рейтинги консульських служб складено на основі співставлення кількісних даних по кожному з параметрів дослідження. Оскільки досліджено 20 консульських служб, то в кожному з рейтингів є 20 позицій, де 1 – найкращий рейтинг, 20 – найгірший рейтинг. При рівності отриманого показника країни ділять відповідне місце в рейтингу.

Обрахунок даних першого компоненту інтерв'ю дав змогу скласти рейтинг 1. У цьому рейтингу вище стоять консульські служби, що видають більше багаторазових, довгострокових та безкоштовних віз, а також спроможні видавати візу швидко та з меншими чергами (таблиця 2).

Рейтинг 2 сформовано на основі даних другого компоненту інтерв'ю: чим дружніше, доброзичливіше персонал, чим простіші і зрозуміліші його вимоги, чим легше отримати необхідну інформацію чи консультацію – тим вище знаходиться консульська служба у цьому рейтингу (таблиця 3).

Окрім цього, завдяки оприлюдненню у червні 2010 року статистичного звіту Євросоюзу за 2009 рік, де зазначено кількість виданих віз усіма консульствами ЄС у світі, а також кількість відхилених заявок, стало можливим обрахувати питому вагу відмов у візах і порівняти консульські служби різних країн за цим показником. Таким чином було сформовано рейтинг 3 (таблиця 4).

Нарешті, **підсумковий рейтинг** (таблиця 1) було вираховано шляхом додавання балів, отриманих консульськими службами Шенгенських країн у рейтингах 1, 2 та 3. Якщо сума набраних балів виявлялась однаковою у двох країн, застосовувався метод нарахування додаткового балу (позитивного або негативного), зумовленого специфічними особливостями певної консульської служби.

Таблиця 1. ПІДСУМКОВИЙ РЕЙТИНГ ШЕНГЕНСЬКИХ КОНСУЛЬСЬКИХ СЛУЖБ
(вказано місце кожної досліджуваної країни, де 1 – найкращий рейтинг, 20 – найгірший рейтинг)

Підсумковий рейтинг	Країна	Рейтинг 1 (дані, отримані шляхом опитування)	Рейтинг 2 (оцінки заявників)	Рейтинг 3 (відмови згідно офіційних даних) ³	Додатковий бал
1	Угорщина	1	4	2	
2	Литва	4	6	3	
3	Естонія	2	8	7	
4	Словаччина	3	13	1	-0,5 ⁴
5	Словенія	10	1	9	
6	Польща	6	15	6	+0,5 ⁵
7	Швеція	12	10	5	
8	Німеччина	5	3	20	
9	Нідерланди	8	7	14	-0,5 ⁶
10	Австрія	7	18	4	
11	Латвія	11	2	19	
12	Данія	9	12	11	
13	Фінляндія	19	5	8	

³ За винятком Іспанії, див. зноску 5.

⁴ Більша кількість додаткових документів, що вимагалась у заявників

⁵ Найбільша кількість віз, виданих в Україні (майже 40% усіх віз країн-членів Шенгенської угоди)

⁶ Всі опитані респонденти сплачували додаткові платежі провайдерам зовнішніх послуг

14	Франція	13	14	13	
15	Бельгія	16	9	17	
16	Чехія	14	19	10	
17	Португалія	15	16	15	
18	Італія	20	11	16	
19	Іспанія	18	17	12 ⁷	
20	Греція	17	20	18	

Отже, найкращою за сукупністю усіх показників визнано консульську службу **Угорщини**, яка представлена в Україні трьома консульствами – в Києві, Ужгороді та Берегові. Найгіршою – консульську службу **Греції**, яка також представлена трьома установами – в Києві, Одесі та Маріуполі.

Далі подано кількісний механізм формування рейтингів.

Таблиця 2

Рейтинг 1

згідно моніторингу таких параметрів як черги, тривалість очікування рішення, питома вага безкоштовних, довгострокових (6 місяців і більше) та багаторазових віз:

(вказано місце кожної досліджуваної країни, де 1 – найкращий рейтинг, 20 – найгірший рейтинг. При рівності отриманого показника країни ділять відповідне місце в рейтингу)

Сумарний рейтинг 1	Країна	Черги	Тривалість очікування рішення	Безкоштовні	Багаторазові	Довгострокові
1	Угорщина	6	3	11	1	1
2	Естонія	7	12	5	2	3
3	Словаччина	10	7	6	4	6
4	Литва	18	4-6	7	5	4
5	Німеччина	5	9	1	12	13
6	Польща	14	13	13	3	2
7	Австрія	11	16	10	6	5
8	Нідерланди	3	10-11	16-20	7	11
9	Данія	1-2	19	16-20	8	9
10	Словенія	9	1-2	8	19	19-20
11	Латвія	17	4-6	2	16	17-18
12	Швеція	20	4-6	14	9	10
13	Франція	19	10-11	12	10	7
14	Чехія	16	17	4	14	8
15	Португалія	12	18	3	17	12
16	Бельгія	1-2	14	16-20	15	16
17	Греція	15	8	9	18	15
18	Іспанія	8	15	16-20	11	17-18
19	Фінляндія	13	1-2	15	20	19-20
20	Італія	4	20	16-20	13	14

⁷ Дані Посольства Іспанії, яке стверджує про помилковість розміщених на офіційному сайті ЄС даних, згідно яких відсоток відмов у 2009 склав 14,7%. Посольство пояснює розходження технічною помилкою у розрахунках, допущеною МЗС Іспанії

Таблиця 3

Рейтинг 2

Оцінки заявниками окремих компонентів процедури: умови подання та одержання документів; обґрунтованість переліку документів, що вимагався; доступ до інформації та її повнота; поведінка працівників консульства; готовність допомогти заявникам; обґрунтованість запитань при співбесіді

Рейтинг 2	Країна	Умови подання	Список документів	Доступність інформації	Поведінка	Готовність допомогти	Обґрунтованість питань
1	Словенія	5	4	1	2	2	4
2	Латвія	14	10	3	1	1	9
3	Німеччина	8	6	6	3	3	10
4	Угорщина	4	19	7	5	4	16
5	Фінляндія	13	3	2	16	11	1
6	Литва	11	1	5	6	13	6
7	Нідерланди	1	8	12	12	10	3
8	Естонія	12	5	11	8	7	5
9	Бельгія	2	7	19	11	8	12
10	Швеція	20	2	8	4	5	2
11	Італія	7	14	10	14	9	17
12	Данія	3	17	16	7	6	немає
13	Словаччина	10	12	13	9	12	18
14	Франція	16	9	4	10	18	7
15	Польща	19	11	9	15	14	11
16	Португалія	9	18	20	18	17	8
17	Іспанія	6	13	14	17	15	19
18	Австрія	17	16	18	13	16	13
19	Чехія	15	20	17	19	19	15
20	Греція	18	15	15	20	20	14

Таблиця 4

Рейтинг 3

згідно офіційної статистики відмов у наданні віз (2009 р)
(джерело: Офіційний сайт Європейського Союзу⁸)

Рейтинг 3	Країна	Відсоток відмов від числа заявок (категорії віз В і С)
1	Словаччина	2,05
2	Угорщина	2,2
3	Литва	2,3
4	Австрія	2,6
5	Швеція	2,8
6	Польща	3,31
7	Естонія	3,6
8	Фінляндія	3,8
9	Словенія	4,2
10	Чехія	4,2
11	Данія	4,3
12	Іспанія	5,0 ⁹
13	Франція	5,7
14	Нідерланди	5,9
15	Португалія	6,1
16	Італія	7,1
17	Бельгія	9,0
18	Греція	9,0
19	Латвія	10,2
20	Німеччина	10,9

⁸ За винятком Іспанії, див. наступну зноску.

⁹ Дані Посольства Іспанії, яке стверджує про помилковість розміщених на офіційному сайті ЄС даних.